

Н. П. Підберезник

Національний університет "Львівська політехніка" м. Львів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Досліджено організаційно-правове забезпечення державної політики збереження національно-культурної спадщини України в умовах війни та окреслено шляхи його удосконалення. Визначено, що правовою основою діяльності органів публічного управління у пам'яткоохоронній сфері є Конституція України, Закони України "Про охорону культурної спадщини", "Про культуру", "Про охорону археологічної спадщини", які регулюють питання захисту матеріальної та нематеріальної культурної та археологічної спадщини, визначають загальні завдання органів державної влади у цій сфері. З'ясовано, що важливим правовим актом, яким послуговуються для забезпечення захисту культурної спадщини в умовах воєнних дій, є Конвенція про охорону культурних цінностей на випадок збройного конфлікту та Протоколи до неї (1954 р., 1999 р.), ратифіковані Україною.

Охарактеризовано організаційне забезпечення збереження національно-культурної спадщини. Визначено, що формування та реалізація державної політики у цій сфері належить до компетенції Міністерства культури та інформаційної політики України, яке в умовах війни не завжди вчасно реагує на актуальні проблеми.

Доведено, що серед актуальних проблем організаційно-правового забезпечення державної політики збереження національно-культурної спадщини України є: відсутність чітких механізмів реалізації правових норм та неналежний контроль за виконанням законодавства, відсутність чіткого розподілу повноважень та координації між органами публічного управління у цій сфері, недосконалість системи обліку об'єктів культурної спадщини.

Запропоновано впорядкувати систему обліку об'єктів культурної спадщини, прискорити темпи формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України; забезпечити регулярний моніторинг за дотриманням чинного законодавства про охорону культурної та археологічної спадщини; ініціювати створення спеціального міжнародного фонду для підтримки післявоєнного відновлення об'єктів культурної спадщини України та виключення Росії з міжнародних культурних організацій.

Ключові слова: національно-культурна спадщина; Україна; публічне управління; ЮНЕСКО.

Вступ

Постановка проблеми. Пам'ятки історії та культури – матеріалізована історія, яка несе в собі інформацію про розвиток матеріальної та духовної культури суспільства. Об'єкти пам'яткоохоронної діяльності є дуже вразливими до зовнішніх деструктивних впливів, особливо таких, як воєнні дії. Тому збереження й охорона національно-культурної спадщини в умовах війни потребує особливої уваги з боку органів публічного управління.

Актуальність дослідження. Одним із завдань повномасштабної війни РФ проти України є позбавити українців права на чітко виражену національну ідентичність, зокрема через руйнування національно-культурних об'єктів. Тому війна не лише загострила старі проблеми у сфері охорони пам'яток культури, спричинені неефективністю публічного управління та недостатністю коштів, а й породила нові. Адже численні обстріли, які завдають шкоди національно-культурній спадщині, поєднуються із варварською поведінкою ворога на оку-

пованих територіях (грабунки, свідоме пошкодження чи безповоротне знищення культурних цінностей українського народу). Це актуалізує питання дослідження організаційно-правового забезпечення збереження багатого культурного та історичного надбання українського народу в умовах воєнного протистояння з РФ.

Мета дослідження та основні завдання для її досягнення. Метою цього дослідження є аналіз організаційно-правового забезпечення державної політики захисту пам'яток національної культури України в умовах війни та спроба окреслити шляхи його удосконалення. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- здійснити аналіз організаційних та правових основ державної політики захисту об'єктів національно-культурної спадщини України та визначити актуальні проблеми у цій сфері;
- запропонувати шляхи удосконалення організаційно-правового забезпечення державної політики збереження пам'яток української культури в умовах війни.

Предмет дослідження – організаційно-правові основи державної політики захисту національно-культур-

Інформація про авторів:

Підберезник Надія Петрівна, канд. наук з держ. управління. Email: n.pidbereznyk@ukr.net;

<https://orcid.org/0000-0002-2197-6139>

Цитування за ДСТУ: Підберезник Н. П. Організаційно-правові засади державної політики захисту національно-культурної спадщини України в умовах війни. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Вип. 3/4(76/77). Львів: НЛТУ України, 2023. С. 45–49.

Citation APA: Pidbereznyk, N. P. (2023). Organizational and legal principles of the state policy of protection the national and cultural heritage of Ukraine in conditions of war. *Efficiency of public administration*, 3/4(76/77), 45–49. <https://doi.org/10.36930/507607>

ної спадщини України в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти проблеми захисту національно-культурних пам'яток України стали предметом досліджень українських науковців. Так, питання державного регулювання у сфері охорони культурної спадщини України досліджували Є. Архипова, О. Клевчук, В. Мещеряков [2, 15]. Зарубіжний досвід правового забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини і можливість його використання в Україні проаналізували Т. Мазур, І. Мищак, С. Степанюк [13, 16]. Питання захисту культурних цінностей у випадках збройних конфліктів засобами міжнародного права дослідили І. Яковлюк, Т. Анакіна [17]. Конвенції ЮНЕСКО у сфері охорони культурних пам'яток проаналізував В. Максимов [14].

Методи та інформаційна база дослідження. Під час дослідження організаційно-правових основ захисту пам'яток національної культури в умовах ведення війни були використані загальнонаукові методи пізнання, зокрема: аналіз, синтез, систематизація, емпіричний, системно-структурний, які дали змогу об'єктивно дослідити цю проблему.

Інформаційною базою дослідження є законодавство України, конвенції ЮНЕСКО щодо захисту об'єктів культурної спадщини, дані офіційних сайтів органів публічної влади України.

Виокремлення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Основні наукові досягнення щодо проблеми збереження національно-культурної спадщини України стосуються здебільшого загальних аспектів державної політики, міжнародного права, зарубіжних та міжнародних практик у цій сфері. Проте в умовах війни державна політика захисту пам'яток культури потребує нових підходів, належного фінансування, правового та організаційного забезпечення, посилення міжінституційної співпраці. Це й обумовило предмет дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням одержаних результатів

Правовим підґрунтям захисту національно-культурної спадщини України є Конституція України, Закони України, міжнародні правові акти, конвенції ЮНЕСКО, які Україна ратифікувала. Зокрема, відповідно до статті 54 Основного Закону, "держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами" [12].

Відповідно до закону України "Про охорону культурної спадщини", охорона культурної спадщини – це "система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіяння шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини" [11].

Стаття 37-1 цього закону визначає завдання державної політики у сфері охорони об'єктів, віднесених до всесвітньої культурної спадщини, зокрема:

"1) забезпечення виявлення, номінування, охорони, популяризації та передачі майбутнім поколінням об'єктів всесвітньої спадщини, що розташовані на території Ук-

- раїни, а також надання допомоги у виконанні завдань Конвенції іншим державам – сторонам Конвенції відповідно до їх запитів (мова йде про Конвенцію про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини);
- 2) включення питань охорони об'єктів всесвітньої спадщини до загальних програм соціально-економічного розвитку держави;
 - 3) здійснення постійного моніторингу стану збереження об'єктів всесвітньої спадщини;
 - 4) забезпечення дотримання міжнародних стандартів у сфері охорони об'єктів всесвітньої спадщини, поєднання національних традицій і досягнень із світовим досвідом у зазначеній сфері;
 - 5) участь у системі міжнародного співробітництва і допомоги для надання державам – сторонам Конвенції допомоги в зусиллях, спрямованих на збереження і виявлення об'єктів всесвітньої спадщини, що мають видатну універсальну цінність" [11].

Закон України "Про культуру" (ст. 16) в загальних рисах визначає завдання органів публічного управління щодо збереження об'єктів культурної спадщини. Зокрема, що "органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування забезпечують:

- збереження культурних цінностей на території України, охорону культурної спадщини, захист історичного середовища;
- збереження Музейного фонду України, Державного бібліотечного фонду України, Національного архівного фонду України, фільмофонду, їх постійне поповнення сучасними творами мистецтва, продукцією вітчизняного книговидавництва, кінематографа, аудіовиробництва;
- функціонування і розвиток мережі музеїв, архівів, бібліотек, мистецьких шкіл, студій, клубів, кінотеатрів, кіно-, відеопрокатних підприємств, об'єднань, заповідників, реставраційних закладів державної та комунальної власності;
- збереження нематеріальної культурної спадщини, в тому числі традиційної народної культури, мов, діалектів і говірок, фольклору, традицій, звичаїв і обрядів, народних художніх промислів та ремесел, історичних топонімів тощо" [10].

Закон України "Про охорону археологічної спадщини" містить положення щодо захисту археологічної спадщини України, під якою розуміють "сукупність об'єктів археологічної спадщини, що перебувають під охороною держави, та пов'язані з ними території, а також рухомі культурні цінності (археологічні предмети), що походять з об'єктів археологічної спадщини" [4].

Закон України "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" визначає процедури контролю та загальний порядок переміщення культурних цінностей за державний кордон України, а також надає перелік того, що можна відносити, згідно із чинним законодавством України, до культурних цінностей, які підлягають захисту з боку держави. Зокрема, вивезенню з України не підлягають культурні цінності, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання; культурні цінності, включені до Національного архівного фонду; культурні цінності, включені до Музейного фонду України [9].

Варто зауважити, що Україна бере участь у міжнародному співробітництві щодо запобігання незаконному вивезенню, ввезенню культурних цінностей, передачі права власності на них, а також щодо повернення законним власникам незаконно вивезених і ввезених культурних цінностей, відповідно до Конституції та законодавства України.

Україною на сьогодні ратифіковано низку міжнародних актів, що визначають зобов'язання держави у сфері захисту пам'яток культури, зокрема і в умовах

воєнних дій. Ключовим з них є Конвенція про охорону культурних цінностей на випадок збройного конфлікту та Протоколи до неї (прийняті у 1954 та 1999 рр.) [7].

Ця Конвенція не лише трактує поняття "культурна спадщина", але й містить важливі норми щодо захисту культурних цінностей в умовах збройного конфлікту. Другий Протокол Конвенції визначає військові злочини у сфері культурної спадщини, зокрема, як свідоме та цілеспрямоване пошкодження культурних цінностей. Ним також визначено персональну кримінальну відповідальність за такі злочини, за які, до того ж, передбачена видача винних осіб [6].

Крім того, Україна ратифікувала Конвенцію про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності від 14.11.1970 р. [3] та Конвенцію про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини від 16.11.1972 р. [8].

Незважаючи на низку законодавчих актів, які регулюють питання захисту об'єктів національно-культурної спадщини, у правовому полі відсутні достатньо чіткі, ефективні та стимулятивні механізми захисту національно-культурного надбання України загалом, і в умовах війни зокрема. Щодо захисту національно-культурної спадщини в умовах війни, то органи публічно послугуються Конвенцією про охорону культурних цінностей на випадок збройного конфлікту та Протоколами до неї. Окремого законодавчого акту щодо цієї проблематики в Україні немає, що в умовах війни ускладнює процедуру запобігання руйнуванню культурних цінностей. Адже Конвенція містить загальні тези щодо обов'язків держави у сфері охорони культурних об'єктів в умовах збройних конфліктів. Реалії часу вимагають дотримуватись чітко прописаних ефективних управлінських механізмів у цій сфері.

Перешкоди ефективній діяльності органів публічного управління у сфері захисту об'єктів національно-культурної спадщини в умовах війни є низький фаховий рівень, відсутність ефективної організаційно-управлінської організації, системності управління. Все це призвело до того, що заклади охорони культурної спадщини виявились неготовими до роботи в нових умовах – в умовах воєнних дій. Хоча ще у 2021 р. Міністерство культури та інформаційної політики акцентувало увагу на формуванні реєстру музейних об'єктів, які підлягають першочерговій евакуації. Проте реалізувати цю ініціативу до початку повномасштабного вторгнення не вдалось.

Попри це, деякі музеї України змогли заздалегідь прийняти правильні управлінські рішення і вивезти свої найцінніші колекції в більш безпечні регіони. Зокрема, музейні установи Дніпра, Вінниці, Києва, Маріуполя, Житомира, Одеси, Сум, Чернігова. Крім цього, профільне Міністерство після початку повномасштабної війни розпочало консультації з представниками ЮНЕСКО щодо правильності та безпечності зберігання культурних об'єктів під час війни, а також щодо маркування об'єктів міжнародним знаком "Блакитний щит", який надає їм статусу посиленого захисту [1].

В організаційному відношенні проблемою у сфері охорони національно-культурної спадщини України є відсутність цілісної управлінської вертикалі та координації дій органів публічного управління під час виконання екстрених робіт.

У статті 5 Закону України "Про охорону культурної спадщини", яка визначає повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, чітко розподілено повноваження "центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони культурної спадщини", та повноваження "центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини" [11]. Проте, про які саме центральні органи виконавчої влади йде мова, у законі не вказано, що створює підґрунтя для дублювання повноважень управлінських інституцій та формування перешкод щодо ефективного та швидкого прийняття управлінських рішень у сфері захисту культурної спадщини.

На сьогодні більшість повноважень щодо охорони культурної спадщини належать Міністерству культури та інформаційної політики України. Відповідно до Положення, це міністерство "забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури, державної мовної політики, популяризації України у світі, державного іномовлення, інформаційного суверенітету України (у частині повноважень з управління цілісними майновими комплексами державного підприємства "Мультимедійна платформа іномовлення України" та Українського національного інформаційного агентства "Укрінформ") та інформаційної безпеки, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах відновлення та збереження національної пам'яті, мистецтв, охорони культурної спадщини, музейної справи, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей" [5].

Регіональні підрозділи, що займаються охороною культурної спадщини України, існують у складі управлінь або департаментів культури відповідних державних адміністрацій. Вони підпорядковані керівництву державних адміністрацій і підконтрольні та підзвітні Міністерству культури та інформаційної політики України. Вони наділені загальними управлінськими повноваженнями у сфері культури, що не дає змогу якісно виконувати управлінську роботу і вчасно реагувати на виклики в умовах війни щодо захисту національно-культурної спадщини. Окремий департамент охорони культурної спадщини існує лише у структурі Київської міської державної адміністрації.

Проблемним в умовах війни стало питання формування реєстрів об'єктів культурної спадщини. Частина культурних пам'яток не мали науково опрацьованої облікової документації ще до початку воєнних дій. Державний реєстр надбань української культури формувався досить повільно і на сьогодні містить неповну інформацію. Це утруднює захист об'єктів культурної спадщини України в умовах війни. Тому актуальним на сьогодні є наявність сучасної цифрової системи обліку та каталогу віртуальної реконструкції. Все це потребує належного фінансування, що в умовах війни є також проблемним.

Варто зазначити, що в Україні на державному обліку перебуває понад 130 тисяч об'єктів культурної спадщини, водночас понад 550 об'єктів станом на весну 2023 р. було зруйновано або пошкоджено внаслідок російської агресії.

На початку війни Міністерство культури та інформаційної політики України створило окремі ресурси для документування скоєних армією РФ воєнних злочи-

нів проти людяності та об'єктів культурної спадщини. У подальшому має бути створений загальнонаціональний реєстр зруйнованих і пошкоджених об'єктів історичної спадщини і культурних закладів, розроблено єдину методику визначення обсягів матеріальних і фінансових ресурсів, необхідних для їх відновлення та реставрації. Окрім того, Міністерство культури та інформаційної політики України створило спеціальний рахунок для збирання коштів на відбудову зруйнованих культурних об'єктів. Але все це здійснюється дуже повільно.

Тож у протистоянні з Росією одним із важливих завдань України є зберегти багате національно-культурне надбання. Для цього органи публічного управління, наділені повноваженнями щодо захисту культурної спадщини, повинні заручитись підтримкою міжнародних та громадських охоронно-культурних організацій, що дасть змогу активізувати їхню роботу. Також у рамках протидії культурним злочинам Росії в Україні варто на вищому державному рівні ініціювати виключення Росії з членства у міжнародних культурних організаціях, зокрема, ЮНЕСКО. Для належного фінансового забезпечення варто створити спеціальний міжнародний фонд для повоєнного відновлення об'єктів національно-культурної спадщини України. З метою усунення зловживань у пам'яткоохоронній сфері необхідно посилити моніторинг за дотриманням чинного законодавства про охорону культурної та археологічної спадщини.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Актуальними питаннями у сфері збереження національно-культурної спадщини України в умовах війни з Росією, окрім організаційної неготовності органів публічного управління реагувати на воєнні виклики, є відсутність належної охоронної документації у сучасному цифровому форматі на низку об'єктів культурної спадщини, недосконалість законодавства, відсутність чіткого розподілу повноважень між органами публічного управління у сфері пам'яткоохоронної діяльності, проблеми кадрового забезпечення.

Органи публічного управління повинні виступати гарантами виконання прийнятого законодавства у сфері збереження національно-культурної спадщини. На сучасному етапі в Україні повинна бути сформульована і затверджена чітка стратегія збереження пам'яток національної культури в умовах воєнних дій, а також ухвалений план дій щодо її виконання.

Предметом подальших наукових досліджень стануть питання громадських ініціатив у збереженні історико-культурної спадщини України в умовах війни.

Список використаної літератури

1. Discover (2021). Перемогти і зберегти: як в Україні захищають пам'ятки від війни. URL: <https://discover.ua/inspiration/pe->

remohty-i-zberehty-yak-v-ukrayini-zakhyshchayut-pamyatky-vid-viynu.

2. Архипова, Є. О., & Клевчук, О. О. (2021). Державне регулювання у сфері охорони культурної спадщини України. *Інвестиції: практика та досвід*, 13-14. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.13-14.51>
3. Верховна Рада України (1988). Про ратифікацію Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5396-11#Text>.
4. Верховна Рада України (2012). Про охорону археологічної спадщини: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15#Text>.
5. Верховна Рада України (2019). Положення про Міністерство культури та інформаційної політики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2019 р. № 885. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-%D0%BF#Text>.
6. Верховна Рада України (2020). Другий Протокол до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text.
7. Верховна Рада України (2020). Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14 травня 1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157.
8. Верховна Рада України (2020). Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text.
9. Верховна Рада України (2023). Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text>.
10. Верховна Рада України (2023). Про культуру: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.
11. Верховна Рада України (2023). Про охорону культурної спадщини: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.
12. Конституція України (2023). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-roz-dil-i>
13. Мазур, Т. В., & Мишак, І. М. (2019). Законодавство у сфері охорони культурної спадщини в Україні та Польщі: порівняльний аналіз. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 1, 166-172.
14. Максимов, В. В. (1997). Правова охорона культурних цінностей у конвенціях ЮНЕСКО: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11.
15. Мещеряков, В. В. (2016). Механізми державного регулювання у сфері охорони історикокультурної спадщини та пам'яток архітектури в регіонах. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. С. 189-190.
16. Степанюк, С. (2021). Польський досвід державного управління у сфері охорони пам'яток. *Літопис Волині* (23), 165-170. URL: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2020.23.29>
17. Яковюк, І. В., & Анакіна, Т. М. (2022). Захист культурних цінностей у випадках збройних конфліктів засобами міжнародного права. *Прикарпатський юридичний вісник*, 5(46). URL: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2022.15>

N. P. Pidberezhyk

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

ORGANIZATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF THE STATE POLICY OF PROTECTION THE NATIONAL AND CULTURAL HERITAGE OF UKRAINE IN CONDITIONS OF WAR

Statement of the problem. Attitude to the monuments of national and cultural heritage is a measure of the state's level of development and the spiritual maturity of its citizens. Objects of monument protection activities are extremely susceptible to harmful outside influences, especially such as military operations. Therefore, the preservation and protection of the national and cultural heritage in times of war requires special attention from the state.

Relevance of the research. One of the tasks of the full-scale war of the Russian Federation against Ukraine is to deprive Ukrainians of the right to a clearly expressed national identity, including demolishing artefacts of national and cultural significance. The

war exacerbated the problems of preserving historical and cultural heritage. This actualizes the issue of research of organizational and legal support for the preservation of the rich cultural and historical heritage of the Ukrainian people in the conditions of military confrontation with the Russian Federation.

The purpose of the research and the main tasks to achieve it. The purpose of this research is to analyse the organizational and legal support of the state policy of preserving the national and cultural heritage of Ukraine in the conditions of war and outline ways to improve it.

Analysis of recent researches and published papers. Some aspects of the problem of preserving the historical and cultural heritage of Ukraine have become the subject of research by the following Ukrainian scientists, namely: Ye. Arkhypova, O. Klevchuk, V. Meshcheryakov, T. Mazur, I. Myshchak, S. Stepaniuk and I. Yakoviuk.

Highlighting previously unsolved parts of a common problem. In conditions of war, the state policy on the protection of cultural monuments requires new approaches, integrity and consistency of public policy, proper funding, and legal and organizational support.

Presentation of the basic material of the research with the full explanation of results received. The legal basis for the protection of historical and cultural heritage in Ukraine is determined by the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine, international legal acts and UNESCO conventions ratified by Ukraine. In Ukraine, there is no single legal act that would regulate activities in this area. Instead, there is a fairly large number of laws in which the norms regulating the state policy of protection of monuments of national and cultural heritage are dispersed. Ukraine has ratified a number of international instruments regulating the protection of cultural heritage, including the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its Protocols. In organizational terms, the problem in the field of protection and preservation of historical and cultural heritage is the lack of a clear and coherent organizational and managerial vertical, coordination in the performance of emergency work.

The formation of registers of cultural heritage became a problem in the conditions of war. In Ukraine, most historical and cultural monuments did not have scientifically developed accounting documentation even before the outbreak of hostilities. One of the important tasks of Ukraine in the confrontation with Russia is to preserve its rich cultural and historical heritage. To do this, it is necessary to accelerate the pace of the formation of the State Register of Immovable Monuments of Ukraine, to ensure regular monitoring of compliance with the current legislation on the protection of cultural and archaeological heritage, and to strengthen control by authorities at all levels for violations of monument protection legislation.

Conclusions and prospects for further research. Therefore, the legal framework's imperfections, the lack of a clear power structure and coordination between public authorities in the area of monument protection, and the absence of security documentation for a significant portion of cultural heritage are among the pressing issues facing Ukraine's efforts to preserve its historical and cultural heritage. In the area of national and cultural heritage preservation, public administration bodies ought to serve as guarantors of the legislation's execution. At the present stage, a clear Strategy for the preservation of historical and cultural monuments in the context of hostilities should be formulated and approved in Ukraine, as well as an Action Plan for its implementation.

The topics of public initiatives in the preservation of Ukraine's historical and cultural heritage in the conditions of war will be the focus of future scientific research.

Keywords: national cultural heritage; Ukraine; public administration; UNESCO.